

Nr 126.

Av herr **Källman**, om ändring i 11 § av förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Den kommunala rösträtten i vårt land är intimt förbunden med inkomstens storlek och möjligheten att erlagga påförda kommunalutskylder. Väckta förslag om avskaffande såväl av den graderade kommunala röstskalan som skattestrecket ha hittills icke vunnit riksdagens bifall. Om tilläventyrs ett sådant förslag kommer att avslås även vid innevarande års riksdag, hur rättvist det i och för sig än må vara, har jag härmed velat framföra förslag om en mindre betydande partiell reform på detta område.

Det år för år sjunkande penningvärdet medför som konsekvens att de skattefria avdrag, vilka jämlikt bevillningsförordningen medgivas, visa sig alltför otillräckliga. Spörsmålet om höjning av ifrågavarande avdrag har därför vid flera tillfällen förevarit i riksdagen, men på grund av frågans invecklade beskaffenhet har det ansetts nödvändigt avvakta kommunalskattekommitterades utredning, innan något beslut fattas om ändring beträffande beloppen av de skattefria avdragen. Under tiden har emellertid vid olika tillfällen riksdagen medgivit taxeringsmyndigheterna rätt att i vissa fall — stor försörjningsplikt m. m. — avdraga större belopp än de högsta generellt tillåtna, såsom skattefria. Senast vid 1916 års riksdag utökades taxeringsmyndighets befogenhet i förevarande avseende, där någon med inkomst under 2,400 kronor har 3 eller flera barn att försörja.

Förslag att var för sig taxera äkta makar har också behandlats under de senare åren i flera i riksdagen väckta motioner, men avslagits i avvaktan på förenämnda kommittéutredning.

Vad som sålunda förekommit härutinnan vid olika tillfällen utvisar, att man börjar fatta den svåra belägenhet, vari personer med låg in-

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 55 häft. (Nr 126—130.) 1

komst och stor försörjningsplikt befinna sig. Och då tendenser till nativitetens sjunkande ingalunda saknats, har en och annan framträtt, som ur denna synpunkt velat reformera skattelagstiftningen. I detta sammanhang må även omnämnas professor Clasons och friherre Palmstiernas motioner vid 1911 års riksdag, vilka motioner föranledde en riksdagsskrivelse — nr 108 — »avseende utredning rörande åtgärder för undanröjande av en på äktenskapsfrekvensen menligt inverkan oegentlighet i skattelagstiftningen».

Man har alltså i riksdagen och även eljest sin uppmärksamhet fäst på de svårigheter, varunder personer med stor försörjningsplikt existera och hava varjehanda förslag framställt till ändringar i skattelagstiftningen i syfte att lindra dessa svårigheter. Därvid har man emellertid som oftast förbisett, att hur man än högaktar och berömmar dem, vilka genom att skaffa många barn till världen åtagit sig uppoffringar och ekonomiska bördor och vilken metod man än använder för lindring i skattebördan för sådana, blir å *ena sidan* resultatet att familjeförsörjaren med de många barnen genom skattelindring *degraderas till en sämre medborgare i kommunalt avseende*. Ty härutinnan tillmätas en var medlem i kommunen ett värde, som motsvarar hans *beskattningsbara inkomst*. Syftet med denna motion är att fästa uppmärksamhet på denna sida av frågan och söka åstadkomma rättelse i våra kommunala rösträttsbestämmelser, varigenom familjeförsörjaren bibehålles vid sitt kommunala medborgarvärde, även om lagstiftningen skulle vilja minska hans bekymmer och svårigheter genom större skattefria avdrag. Frågan härom synes mig kunna lösas på så sätt att röstvärdet beräknas efter den *taxerade* inkomsten i stället för som för närvarande den beskattade. Därav följer visserligen att även andra än inkomsttagare med stor försörjningsplikt komma i åtnjutande av flera röster än hittills, men därmed har man endast beträtt ett steg på vägen till större rättvisa i fråga om kommunal rösträtt. Föröfrigt är denna princip redan nu erkänd, fast förmånen därav i flertalet fall allenast tillkommer de större röstägarna. Vid beräkning av inkomst får nämligen enligt 11 § i bevillningsförordningen avdrag ske »för det genom fastighetsbevillning beskattade, hyresvärdet motsvarande belopp av fem för hundra av taxeringsvärdet å fastighet, som av ägaren begagnats till utövande av sådan verksamhet, varom i 9 § 2 mom. a) 1:o och 3:o sägs».

På grund av tillvaron av denna bestämmelse inträffar det att »*annan fastighet*», för vilken genom avdrag bevillningsfrihet åtnjutes, tilldelas kommunal rösträtt lika med den fastighet för vilken skatt betalas. Kan sådant anses riktigt och rättvist, borde det åtminstone icke

anses som orättvisa att människor bibehållas vid sin medborgarrätt motsvarande värde av den taxerade eller lika med den förvärvade inkomsten.

Därest riksdagen ville godkänna en omläggning av beräkningen för tilldelning av kommunal rösträtt, så att detta kunde få ske efter den taxerade i stället för som nu den beskattningsbara inkomsten, hade därmed ett hinder undanröjts för ett lämpligare avvägande av det bevillningsfria avdraget med hänsyn till försörjningspliktens storlek. Ty det får väl anses som en självklar sak, att en hederlig, strävsam man, vilken till följd av stor familj erhåller en minskning i de bördor jämväl kommunalskatten bidrager att öka, skall känna det smärtsamt att samtidigt bliva berövad en del av det värde han äger som medborgare i kommunen. Och man borde ha anledning förvänta, att riksdagen skall medgiva detta och sålunda vilja betrakta en sådan person som fullmyndig kommunal medborgare, även om han bliver föremål för någon lindring i sin skyldighet att utgöra skatter. Hans förmåga att bedöma de kommunala spörsmålen lär icke lida något men härav.

Det vid 1916 års riksdag beslutade särskilda avdraget för inkomsttagare under 2,400 kronor med tre eller flera barn, vilket tillämpats vid 1916 års taxering, har å ena sidan naturligen medfört tillfredsställelse över lindring i skatten, där vederbörande taxeringsmyndighet medgivit sådan, men också å andra sidan medfört stor besvikelse, sedan vederbörande funnit, att han i anledning härav frånhänts en del av sin kommunala rösträtt. Det må härå anföras ett exempel ur verkligheten. En person har under 1915 förvärvat en inkomst av 1,200 kronor. Det bevillningsfria vanliga avdraget är i kommunen 500 kronor på dylik inkomst. Då han har tre barn, prövar nämnden, med stöd av förordningen om särskilt avdrag vid 1916 års taxering av den 24 mars 1916, skäligen medgiva honom ytterligare avdrag med 50 procent å den beskattningsbara inkomsten, alltså hälften av 700 kronor. Det återstår därvid en bevillningspliktig inkomst av 350 kronor. I stället för eljest 7 röster får han, efter det nya röstlängden justerats, endast 4 röster. Det ligger i öppen dag, att en sådan konsekvens av en erhållen skattelindring skall hos en kommunalt intresserad person väcka mycket blandade känslor, helst han vet med sig, att han intet förlorat av de möjligheter han förut ägt att bedöma förekommande frågor. Det är att förvänta, att alla de, som ivrat för familjeförsörjarnas skattefrågor ur äktenskapsfrekvens eller nativitetssynpunkt, skola förstå detta och medverka till att en sådan skatteskyldig får behålla sin kommunala rösträtt utan avdrag, trots åtnjuten lindring i skattebördan.

Det är troligt, att mot här framställt förslag den invändningen

kommer att göras, att om det endast gällt de förut omnämnda familjeförsörjarnas rösträtt, skulle man ej tvekat att gå med på förslaget. Här är ju emellertid icke allenast fråga om dessa, utan förslaget avser att tillförsäkra alla inkomsttagare med viss lägre inkomst flera kommunala röster. En sådan invändning kan ha visst fog för sig, under förutsättning att man under inga förhållanden kan eller vill gå med på någon som helst förändring av nu gällande bestämmelser på här ifrågavarande område. Det torde dock härtill böra erinras, dels att en liten reform, som det här är fråga om, borde kunna godtagas av även mycket konservativa ledamöter av riksdagen och dels att någon annan framkomlig väg icke synes stå till buds. Det är som bekant kommunallagarna, vilka innehålla bestämmelserna om den kommunala rösträtten, och vill man därför anpassa dessa bestämmelser med hänsyn till ändringar i skattelagstiftningen, finnes ingen annan väg än att ändra kommunallagarna i de delar, som beröras därav.

I de formulär, som användas vid upprättande av kommunala röstlängder, kräves, genom ett bifall till förslaget, endast en mindre ändring i två rubriker, där i stället för den »beräknade» inkomsten, ditsättes den »taxerade» inkomsten.

Med stöd av vad här anförts, tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte besluta följande ändrade lydelse av § 11 mom. 1 i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet av den 21 mars 1862:

§ 11.

Mom. 1. Röstvärdet beräknas för en var röstägande i förhållande till den enligt bevillningsförordningen *taxerade inkomst*, för vilken han blivit uppförd i senaste taxeringslängd, sålunda att honom tillägges:
 för dylik inkomst — — — — av 100 kronor,
 för inkomst, som — — — — och så vidare,
 dock må — — — — — — efter röstlängden.

Därest här angiven formulering icke anses tillfredsställande, anhålles, att vederbörande utskott måtte föreslå den bättre formulering, som för bifall till förslaget anses erforderlig.

Stockholm den 25 januari 1917.

G. W. Källman.